

EESTI DRAAMATEATER

Eesti Draamateatri ajaleht nr 6, september 2011

Fotod: Teet Malsroos

„Tubkatrüümäng“. Prints – Tõnu Oja, Perenaine – Ita Ever

URMAS PAET

RÕÕMSATUJUULINE TEATRIJUHT ON HEA ENNE

Mõnikord tekib väike kahetsustunne, et eesti teater tegutseb pisikeses keeleruumis, mis seab oma raamid. Nii mõnigi kord tahaks, et eesti teatrisündmust saaks vahetult jagada ka muu maailmaga, nii nagu see on võimalik muusikas. Ja olla uhke, et nii väikeses keeleruumis on nii palju andeid. Aga mõnikord jääb peale ka tunne, et on tõeline privileeg olla nende väheste seas, kes tõelisest teatrisündmusest eesti keeles osa saavad. Kuigi jah – head asja tahaks ju ikka pigem jagada. Teater mängib Eestis jätkuvalt märksa suuremat rolli, kui konkreetse teatri konkreetse etenduse lavalaudadele mahub. Kuigi mul on tunne, et teatriini-

mesed on võtnud ehk liigagi tagasihoidliku hoiaku. See ei peaks ka tänases ja homses Eestis nii olema. Teater on mänginud ja mängib väärtuslikku osa nii Eesti ühiskonna tervemõistuse tasakaalupunkti paigal hoidmises kui konkreetsete inimeste vaimses elukvaliteedis. Mul on kujunenud teatriga põhjalik suhe. Eks see tule lapsepõlvest. Lasnamäel asuva ja tolle aja maailma suurima eestikeelse kooli teatrikallakuga 1. klass ning lapsele aukartustäratavalt arusamatute nimedega teatritunnid – lavaline liikumine, improvisatsioon ja lavakõne – suutsid mõju avaldada küll. Suutsid tekitada huvi ja soovi aru saada. Ja on and-

nud palju seda midagi, mida oli ja on võimalik saada vaid headelt lavastustelt ning mitte kuskilt mujalt.

Ita Everi juubeliteenduse järel oli mul võimalus seda võimast ja ainulaadset näitlejat draamateatri laval õnnitleda. Rääkida korraga temaga ja inimestega saalis. See on olnud paljude aastate keerulisemaid, aga samas väärtuslikemaid avalikke rääkimisi. Püüda anda tänuga tagasi midagi sellest, mida eesti teatrit ise olen saanud.

Mu selle aasta emotsionaalselt pingeliseid ja raskemaid protsesse algas samuti

teatrisaalis. NO-teatri „The Rise and Fall of Estonia“ esietendus oli just Solarise saalis lõppenud, kui heitsin pilgu mobiiltelefonile, kus ootas närviliselt sõnum, et Liibanonis rööviti seitse eestlast. Vasakus meelekohas hakkas trummeldama – see lugu ei tohi halvasti lõppeda.

Nägin täna pooljuhuslikult Rein Oja. Ta rääkis natuke nii oma kui mõnest teisestki teatrist ja oli vist heas tujus. Vana Nõmme rahvatarkus ütleb igatahes, et kui teatrijuhti kuulatakse varasügisel hea tujuga teatriteemadel rääkimas, tuleb mitme tõelise teatrisündmusega hooaeg.

ERNEST HEMINGWAY

“VIIES KOLONN”

Lavastaja Ingo Normet (külalisena), kunstnik Liina Unt (külalisena), tõlkinud Peeter Sauter.

Esietendus 27. septembril 2011 suures saalis.

Osades: Raimo Pass, Merle Palmiste, Marta Laan, Maria Klenskaja, Martin Veinmann, Sulev Teppart (külalisena), Taavi Teplenkov, Tõnu Kark, Mari Lill, Tõnu Aav, Hendrik Toompere jr jr, Mihkel Kabel, Roland Laos.

„Viies kolonn“ on Ernest Hemingway ainukene näidend. Loos põimuvad sõda ja armastuslugu ning ühel hetkel peavad peategelased seisma silmitsi oma valikute ja paratamatusega. „Viies kolonn“ jõuab eesti lavadele esmakordselt.

Hemingway romaanikirjanikuna ei vaja tutvustamist, küll aga on ilmselt paljude jaoks üllatav see, et ta on kirjutanud ka näidendi. Miks otsustasid lavastada just selle seni vähetuntud näitemängu, mitte näiteks dramatiseerida sama temaatikaga tegelevaid väga tuntud tekste „Kellele lüüakse hingekeha“ või „Hüvasti, relvad!“?

Lavastaja Ingo Normet:

„Keeruline öelda, miks just üks aga mitte teine näidend antud hetkel huvitav tundub. Huvitav tähendab seda, et materjal ei ammendu juba esimestes proovides, vaid muutub päev-päevalt huvitavamaks. Eriti oluline on see näitlejatele, sest lavastaja teeb proove paar-kolm kuud, ning lülitub siis teistele töödele, aga näitlejad peavad selle materjaliga elama aastaid. „Viieenda kolonnis“ on koos paljude Hemingway teoste aines. Armastus ja eneseohverdus, hirm

kaotada armastades oma vabadus. Inimene ja vägi-vald, inimene ja valik. Olen selle näidendi peale mõtelnud juba mitukümmend aastat. Aga siiamaa-ni pole lavastanud. Heameel, et vana kolleeg Priit Pedajas usaldas mind seda näidendit Eesti Draamateatris lavale tooma. „Viieendasse kolonni“ on kätketud palju hea dramaturgia tunnuseid, mis annavad näitlejatele võimaluse mängida huvitavaid ja vastuolulisi rolle. Armastuse kolmnurk, tõsised ja koomilised tegelased, inimeste karmus ja nõrkus. Kõik samad väärtused, mis Hemingway populaarsetes romaanides „Kellele lüüakse hingekeha“, „Omada ja mitte omada“, „Hüvasti, relvad!“ ja paljudes juttudes. Need väärtused ei ilmne näidendi esmalugemisel, ta nõuab süvenemist – nagu iga teine hea näidendki. Temas on materjali, millest lavastaja ja näitlejad saavad teha elamusliku lavastuse.“

Hemingway „Viieenda kolonni“ tegevus toimub

Hispaania kodusõja ajal. Mida on sellel esmapilgul kaugel lool ütelda tänasele Eesti vaatajale?

IN: „Dramaturgia eeldab tugevaid konflikte. Lahjast argiloost saab vaid lahja lavaloo. Shakespeare kirjutas oma ajalookroonikad sõdade ja võimuvõitluste taustale. Sõjad ja võimuvõitlus olid Shakespeare’ile huvitavad seevõrd, kuidas nende alusel kirjutatud näidendites avaneb inimloomus. Kuidas inimesed käituvad piirsituatsioonides. Miks peaks XV sajandi Inglismaal peetud Rooside sõja käsitlemine meid täna enam huvitama, kui tegevuse toomine XX sajandi kolmekümnendate aastate Hispaaniasse? Nii siin kui seal võitlesid omavahel sama rahva esindajad, abiks mõnel määral vabatahtlikke välismaalasi. Vennatapusõda. Raske kaasa tunda ühtedele või teistele. Ei oska ka kelle-

meeldivust saab teistele peale suruda.

Teadlased on avastanud geenid (Pet-1), mis on normaalse rahutuse ja agressivsuse taseme eelduseks. Case Western Reserve Ülikooli teadlaste uurimuse kohaselt muutuvad täiskasvanud hiired geenid väljalülitamisel võrreldes kontrollrühmaga agressiivsemaks ja rahutumaks.“

See on näitemäng armastuse võimalikkusest kooselus sõjaga. Kas selles mängus on võitjaid?

„Sõda on ekstreemne elukeskkond, kõik kired on teravamad, kiiremad, võib-olla ka värskemad. Armastusest sõja ajal on kirjutatud palju jutte, vändatud filme. Armastus on agressiivsust tasakaalustav. Hemingway vastandab sõja julmustele igatsuse kodu, armastuse, kaunita ja põnevate kohtade külastamisega, hea toidu, muusika ja hea veiniga. Inimene peab oskama nautida elu.

Sellest kõigest on juttu näidendis „Viies kolonn“.“

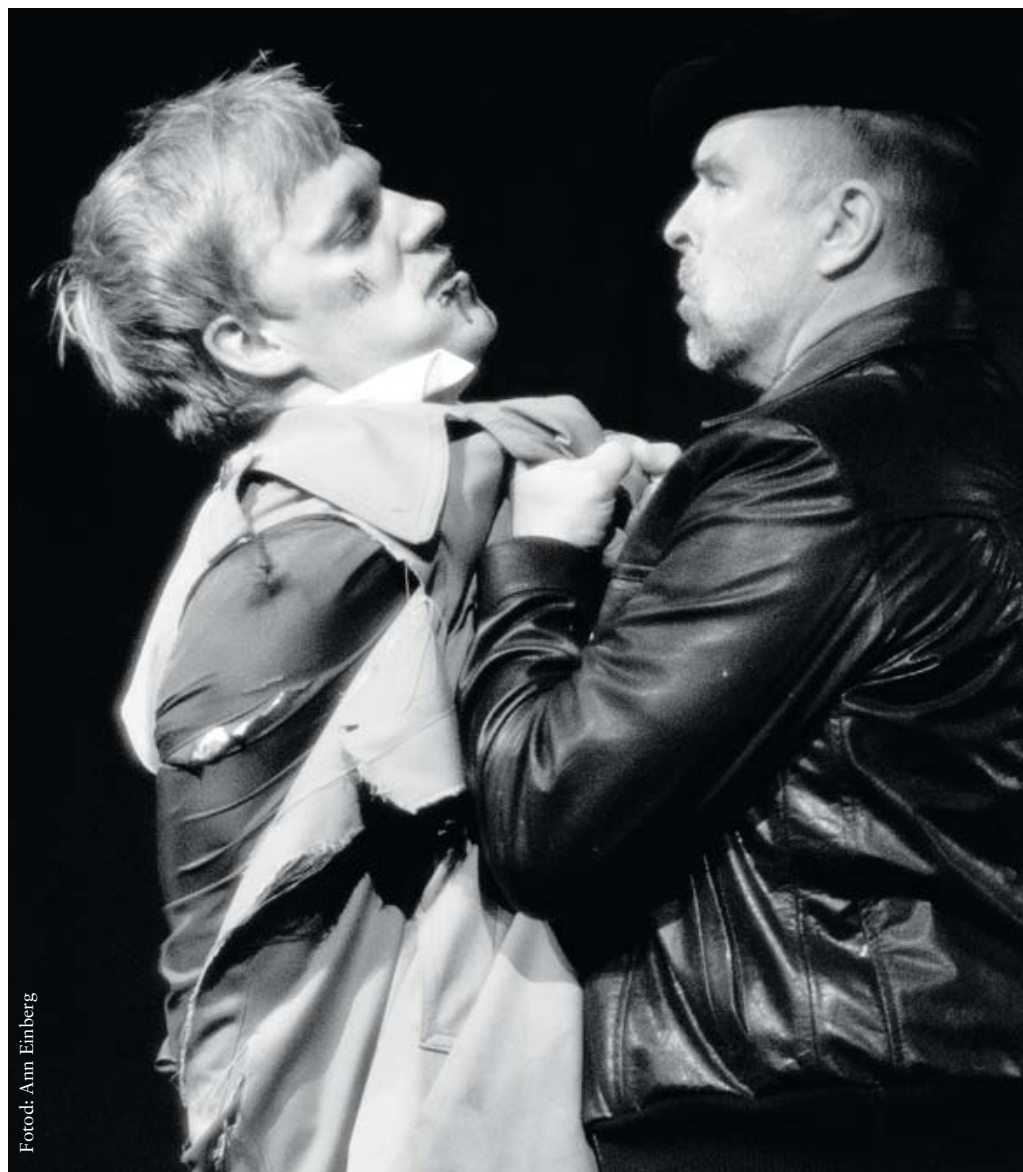

Hemingway „Viies kolonn“ ilmus 1938. aastal, Sinu tõlge kõlab väga tänapäevaselt. Mis selles loos tänast päeva kõnetab?

Tõlkija Peeter Sauter:

„Veider lugu on minu meelest sellega, et originaaltekstid ei vanane, aga tõlge vananeb. Kui teatris teha Tammsaare näidendit, siis me seda vist ümber kirjutama ei hakka. Kui aga tahaks välja anda mõne teksti, mille Tammsaare tõlkis, siis peaksime ilmselt tegema uue tõlke, sest tõlge on vanaks jäänud. Võtsin korraks nüüd „Viieenda kolonni“ tõlke lahti ja nägin kohe, et selle paari kuuga, mis tõlke tegemisest on möödunud, on ta minu jaoks juba vanaks jäänud, tahaksin kohe uuesti tõlkida. Aga selleks pole enam aega.

Minu jaoks on see tükk paras kurioosum. Hemingway eputab ja püüab

Fotod: Ann Einberg

Politiik – Mihkel Kabel; Antonio, vastuluure ülem – Martin Veinmann

Dorothy Bridges – Merle Palmiste; Philip Rawlings – Raimo Pass

humoristi mängida. Tükk on kirjanduslooliselt huvitav. See, mis oli noore Hemingway proosas nii kõva ja hästi töötav, on siin ka olemas, aga justkui kõverpeeglis, siit näeb natuke ja alasti ta nõkse, mida me ei oska läbi näha proosas. Hemingway enda ees sõna näitab, et Hem oli isegi ses tekstis ebakindel. Mõni hispaanlane võiks öelda, et on sigadus, et Hemingway nende raskest kodusõjast opereti kirjutab.

Aga ma usun, et lavastaja arvab hoopis teisti ja ma ootan huviga, kuidas asi tööle hakkab ja ma usun, et hakkab. Võimalusi selleks tükk peaks andma ja Ingo Normet on proff neid ära kasutama. Ingo Normet toob tüki tänasesse päeva,

ma usun. Minu jaoks on tüki tänapäevsus eelkõige aegumatutes inimsuhetes, meeste matšopanekus ja naiste kottimises. Minu meelest on tükk selgelt seksistlik, populistlik ja kantud epakast klassivihast, aga arvatavasti Ingo Normet pole nõus. Tükki tõlkides ei tundunud mulle enam nii totter, et FBI Hemingway telefonikõnesid pealt kuulaks, mida tollal ei usutud, kui Hem paranoikuna hullumajja pisteti. Ma ei arva küll, et see ta tappis. Pigem ikka, et matšopanek, mida ta aastaid oli harrastanud, võis hakata talle tunduma tühja tünni kõminana, kui tekstides vana mehe poosetamine naeruväärseks muutus. (Mäletan aga, et mu nõu-

kaagne kooliõpik teatas pateetiliselt: „Unable to create, he committed suicide.“)

Need minu sõnad võivad tunduda ülbed ja räiged Hemingway suhtes. Olgu siis öeldud, et pean paljudest ta tekstidest kõvasti ja mehest ka. Kriitika tulebki sest, kui sa lähed lähedalt uurima ja puurima meest, kellest pead ja leiad sealt kõvasti paska ja pappi. Mida on muidugi küllaga meis kõigis.

Summa summarum – kui miski või keski seal loos tänast päeva kõnetab, siis saab see olla ainult Ernest Hemingway ise. Ja ta jutt on ärakuulamist väärt, isegi kui ta vindisena edvis- tab.“

JOHN LOGAN

“PUNANE”

Tõlkija **Martin Algas**, lavastaja ja muusikaline kujundaja **Priit Pedajas**, kunstnik **Riina Degtjarenko**. Esietendus 25. septembril 2011 väikses saalis.

Osades: Mark Rothko – Ain Lutsepp, Ken – Uku Uusberg.

New York, 1958, kuulsa abstraktsionisti Mark Rothko (1903–1970) stuudio. 50ndatates aastates kunstnik palkab assistendiks 20-aastase noormehe ja paneb suhted esimesel kohtumisel paika: „Ma ei ole su rabi, ma ei ole su isa, ma ei ole su psühhiaater, ma ei ole su sõber, ma ei ole su õpetaja – ma olen su tööandja.“ Noor kunstnik on algul innukalt kõigeks valmis, et olla suure meistri ligi, näha tema kunsti sünni, õppida, kuulata. Kahe ande, isiksuse, kahe põlvkonna elu- ja kunstinägemuse kohtumisel lööb sädemeid! Iga uus põlvkond eitab eelmist – nagu Rothko noorena oma eelkäijaid, nii ka uus põlvkond teda. Noormees on vanameistrile peeglik, nõnda et maestro staatuses Rothko peab tajuma elu, publiku, kunsti muutumist.

TEINE KOHTUMINE ROTHKOGA. PUNANE

Kolm aastat tagasi, tehes Eesti Draamateatri väikses saalis kujundust Jordi Galcerani näidendi „Grönholmi meetod“ Hendrik Toompere lavastusele, kohtusin esimest korda Mark Rothko maailmaga. Oli vaja ilmestada kaasaegset bürood abstraktselte maalidega, mis mõjuksid kujunduse koostisosana. Mu peaaegu esimene, spontaanne, alateadlik valik oli Rothko ja nii need sinna rippuma said, ilma et ma oleks väga süüvinud kunstniku maailma. Õiged asjad õiges kohas ja mis muud, kui lavale.

2011. aasta kevad. Eesti Draamateatri väikses saalis hakkab Priit Pedajas lavastama ... John Logani näidendit „Punane“, mis räägib Mark Rothkost. Loomingust. Ja elust üldse. Näidendit lugedes see puudutas mind sügavalt ja väga mitmetasandiliselt. Esiteks tundub mulle ootamatu ja tähenduslik, et elu ise viis taas temani, andis ülesande süvene-

da selle inimese maailma, ja nüüd juba põhjalikult. Oli tunne, et ses inimeses on midagi, mida ma pean teadma, ära õppima, aru saama. Et on oluline, et ma teaksin. Justkui Rothko ise oleks öelnud: süvene – esimene kord minuga kohtudes sa ei teinud seda piisavalt! Näidendit lugedes tabas mind väike šokk – Rothko tahtiski kõike seda mulle öelda ... Lisaks

Justkui Rothko ise oleks öelnud: süvene – esimene kord minuga kohtudes sa ei teinud seda piisavalt!

kutsus ta mind oma maailma. Ja nii ma ühel reede õhtul istusingi kodus ja vaatasin ta maale. Tunde. Ja tabasin äkki end ühe tundliku looja alateadvuses, maailmas, hingesügavuses ringi rändamas. Rothko maalid on kui erinevad ruumid, millesse tuleb sisse minna – üleni –, et neid tunda. Just: neid maale ei pea vaatlema, neisse peab sisenema. Pinnad ei ole ühemõõtmelised, vaid ruumilised, neisse sisenedes saad sa sest ruumist osa. See pole pilt, vaid atmosfäär, õhustik. On peaaegu tunne, et sa mõistad

sed meest läbi nende ruumide. Need on võimsad, jõulised, kuid samas väga tundlikud ja kindlad selles tundlikkuses ... Julge inimese tundemärk, mõtlesin ma – kutsuda kedagi enda alateadvusse rändama. Ja veel: kui sarnane maailma tajumine on mul selle loojaga.

Ja nii ma istusingi sel reedel hilisööni ja sain osa tema maailmast. Ammu aega peale tema surma. Ja olin tänulik, et keegi oli mind kutsunud, kuigi ma esimene kord võib-olla ei olnud piisavalt süvenenud. Olin tänulik.

Suur looja, tundlik inimese. Ja väga üksik. Kuid julge. Näidata oma isiklikku, privaatset maailma ja loota, et muu maailm mõistab seda nõuab julgust. Kuid ei pruugi mõista. Isegi sarnased ei pruugi kohe aru saada. Aga kui see teist korda su teele satub, siis vapustab. Ja siit see lavakujunduski sündis: kunstniku maali sisse minek.

Riina Degtjarenko
lavastuse „Punane“
kunstnik

Foto: Kadri Hallik

Riina Degtjarenko

„Punase“ trupp külastäigul maalikunstnik Jaan Elkeni ateljeesse

JORDI GALCERAN

“CANCÚN”

Lavastaja **Hendrik Toompere jr**,
kunstnik **Riina Degtjarenko**,
tõlkinud **Margus Alver**.
Esietendus 28. oktoobril 2011 väikses saalis.

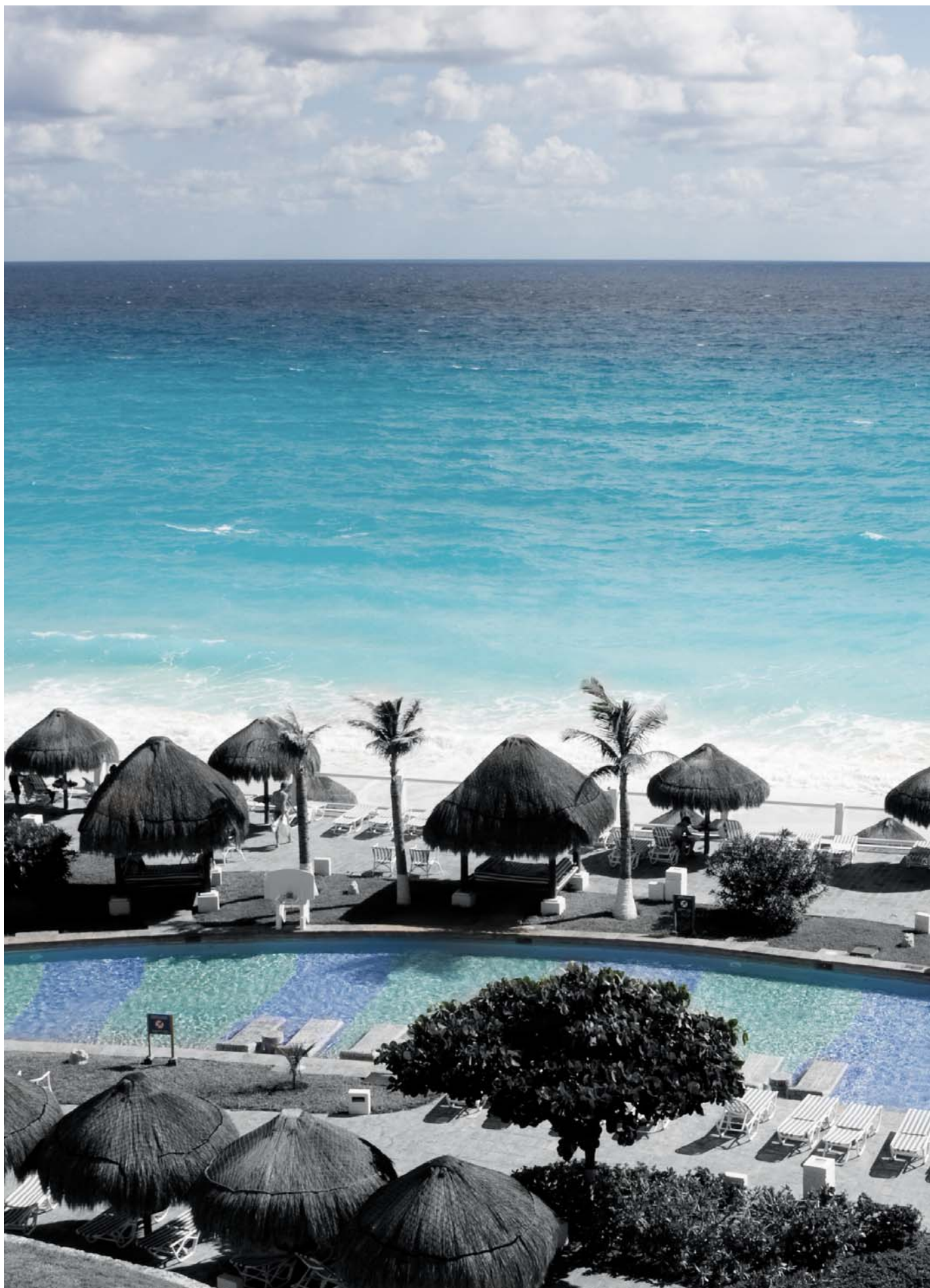
Osades: Kaie Mihkelson, Ülle Kaljuste,
Peeter Oja (külalisena), Jaan Rekkor.

Ookean, puhkus, pikad rannapäevad, õhtul külm šampanja, pulma-aastapäev Mehhiko kuurordis Cancúnis koos eluaegsete sõpradega... Meeleheitlikult punutud *dolce vita* turvavõrk, mis ometi ei jaksa kinni pidada minevikust esile tulvavaid küsimusi. Kunagi ammu pöördelisel hetkel ära peidetud autovõtmed määrasid, et praegu tähistavad hõbe-pulmi just niisugused paarid, aga tookord oleks üks vaba auto otsustaval õhtul võinud saatust muuta, hoopis teised paarid kokku viia. Kõik teisti minna – tööga, lastega. „Kui sa poleks seda teinud, siis oleksime me võib-olla sellegipoolest siin neljakesi koos, aga teistpidi. Tähen-dab, kes teab, kas...“ Ei midagi kriminaalset, ammugi mitte üleloomulikku. Kõige uskumatum sünnib ikka inimese enda peas ja silmis. Kas sulle meeldiks ajas tagasi minna ja – oma praegust elukogemust ja teadmisi kaasa võttes – uuesti otsustada, kas autovõtmed peita või alles jätta?

Jordi Galceran on üks põnevamaid tänapäeva kataloo-

nia näitekirjanikke. Eesti Draamateatri repertuaaris on tema näidend „Grönholmi meetod“ (lavastaja samuti Hendrik Toompere jr), vapustavalt tõepärane lugu kaasaegsest ärieliidist. Naljakas, hämmastav, täis üllatusi nagu kriminaalromaan – ja nagu ka peatselt esietenduv „Cancún“.

Cancún on rahvusvaheliselt tuntud kuurordipiirkond, mis asetseb Mehhiko kirdeosas 1700 km kaugusel riigi pealinnast Mexicost. Kuurordi ülesehitus algas 1970-ndatel aastatel. Sel ajal elas Isla Cancúnis vaid paar kookospähkli-istanduse töolist, nüüdseks on piirkonnas kümneid hotelle, mitmekesine valik vaba aja veetmise võimalusi maal, veel ja õhus ning ning turistide voolab Cancúni kokku kogu maailmast. Kihab ööelu. Mõne aastakümnega on see puutumatu metsadega ümbritsetud kalameeste rannasulake teinud läbi tohutu muutuse ning kasvanud Acapulco kõrval kogu maailmas kuulsaks Mehhiko puhkealaks, kus on üle 600 000 püsielaniku.

“KUNI INGLID SEKKUVAD”

Autor ja lavastaja **Uku Uusberg**. Kunstnik **Artur Tšehhi** (külalisena)
Esietendus 11. detsembril 2011 suures saalis.

Osades: Märt Avandi, Maria Avdjushko, Maria Klenskaja, Tõnu Oja, Tiit Sukk, Harriet Toompere, Ivo Uukkivi, Kristo Viiding.

Ühte külastemajja, paljude uste taha, on kokku sattunud inimesed. Inimesed, kes lihtsalt tahavad oma elusid elada. Inimesed, kellel pole ärgates absoluutselt vähimatki isu hakata üleüldse rääkima, saada millestki häiritud, lasta oma tujul langeda, sattuda konflikt, süttida, plahvatada, haihtuda... Seni olen ma kirjutanud ja lavastanud pigem väiksemate lavade jaoks, väiksemale saalile, vähesemate inimestega trupile. Suurel laval on mitmed asjad teistmoodi. Ka trupp on suurem. Aga ükski tege-

lane antud lavaloo ei ole pelgalt statist terviku teenistuses. Selle ülesande seadsin ma enesele juba kevadel, kui lugu kirjutama hakkasin, et kõrvaltegelasi pole. Iseasi, kas see õnnestub. Olen töötanud Eesti Draamateatri näitlejana kolm aastat, neljas käib. Selle aja jooksul olen ma omal nahal kogenud ja teadvusega pidevalt käsikäes analüüsinud, mis tunne on töötada teatris näitlejana. Loomulikult on inimesed, ka näitlejad väga erinevad, oma soovides ja ootustes, aga selle lavastu-

se üheks pealisülesandeks minu jaoks on püüdlus lavastajana kinkida neile näitlejatele protsess ja lavastus, mida ma ise näitlejana sooviksin. Ei midagi enam ega ka midagi vähemat. Muidugi ei saa salata, et iga kollektiivne protsess on kümnete uute muutujatega võrrand, kus ükski äsja leitud valem, eile selgeks saadud reegel ei kehti. Sest homme on juba ülehomm eilne.

Uku Uusberg

/.../

PAUL: Kas sinuga, Väino, on vahel nii, et ilmub vaatevälja mõni inimene, keda satud niimoodi kõrvalt jälgima. Täiesti kogemata, ilma igasuguse eesmärgita. Niimoodi lihtsalt satud, muud mängu pole. Ja see ei ole jöllitamine. Pigemini sissepääs. Alles pärast päris mitut sekundit avastad ise ka, et oled üht võhivõõrast inimest niimoodi jälgima jäänud..

Aga mul üks jama, Väino, ma olen liiga sageli, tead, liiga sageli olen ma jõudnud sellisesse punkti, et.. et ma nutan.. Saad sa aru, Väino, ma vaatan võhivõõrast inimest ja ma..

VÄINO: Ingrid, palun pane meile muusikat.

PAUL: Ja ma ei lõpeta, Väino, ma ei lõpeta, ma hoian end jõuga vaos ja olen edasi. Vaatan seda inimest. Kõik mu ümber on valge ja tühi. Ainult mina ja see inimene. Mis see on? See võib juhtuda kõikjal, poes on olnud, trammis on tihti, ka lihtsalt tänaval jalutades. See oleks nagu armumine, aga selle vahel, et ma ei taha midagi, ma ei oota midagi, mu süda on tumm. Ja see inimene ei teagi, et ma teda näen. Aga mina muudkui vaatan ja... ja olen nii üleni sees...

Miks? Mis see on? Miks ma nutan? See on haigus, kurat võtaks. Ma tahan sellest vabaneda...

/.../

Lõik näidendist, mis ei pruugi lavale mitte kunagi jõuda...

Ain JÜRISSEON 80 – II. OKTOOBER

KUUPÄEV: laupäev,
13. august 2011

TEGEVUSKOHT: Harju-
maa, Saue, Viida 5, köök.

OLUSTIK: väsinud pere-
kond on saanud töölt.
Lapsed (2) magavad, koe-
rad (2) magavad, papa-
goid (3) sädistavad. Rõdu
uks on lahti. Naabrite
jänesed (2) magavad.
Naabrite kass Armani
laiab meie õuel.

KELL: 22.49.

REKVISIIT: LV(AB),
väike Dreamer (SB),
Phillip Morris ja
helesinine Camel.

OSALISED:
Sirli Bergström (Tallinna
Linnateatri lavastusala
juhataja – edaspidi SB)
Ahto Bergström (Eesti
Draamateatri vanem-lava-
meister – edaspidi AB)

AB: Kas ma võin üldse
midagi rääkida Jürissonist
kui inimesest? Minu jaoks
on ta rohkemgi – isa, õpe-
taja.... Olin 17, kui tööle
tuln, ja ei teadnud teatrist
miskit!

SB: Olin ka veel suht loll,
kui temaga esimest kor-
da kokku puutusin. Teo-
reetilist koolitarkust täis,

aga praktikas ikka täielik
„blondiin“.

AB: Eks meie esimesed
tööaastad oleksidki möö-
dunud oma praktilises ja
teoreetilises lolluses, kui
poleks olnud Aini.

SB: Oh, kui tark ma omast
arust olin. Tulin Leningra-
di teatrikoolist Draamas-
se praktikale, aasta siis oli
1991. Kostüümiosakon-
da. Eks ma püüdsin oma
teooriat rakendada, mis
ma suures Kirovi teatris
näinud olin. Ain võttis mu
aga delikaatselt käevangu
ja viis enda juurde – vaata,
see on teooria ja see prak-
tika. Teooriat on vaja, aga
elavas teatriorganismis see
ei pruugi alati töötada.
Mis mõttes!?, kahtlesin
tookord. Aga nüüd, aasta-
kümneid hiljem, saan aru,
et tal oli IKKA ÕIGUS.
Nagu alati!

AB: Kui ma tööle tuln,
küsis ta ainult ühe küsi-
muse: kui vana sa oled.
Ja kostis vastuse peale,
et järelikult on aasta veel
sõjaväeni aega.

SB: Kuidas ta ülemusena
oli? Mulle on ta siiani suu-
reks eeskujuks ja iidoliks.

AB: Kohe tuleb meelde
see, et ta oli alati esieten-
dustel kohal ja pidas kõne,
tänaades oma meeskonda,
kes tegid lavastuse selleks,

mis ta tegelikult välja tuli.

Ja selle eest veel ka aastate
tagant sügav kummardus!
SB: Kas sa tema mälestus-
teraamatut oled lugenud?
Ühed ameeriklased varas-
tasid meil selle ju kodust
ära, vist on nüüd New
Yorgis. Koos pühenduse-
ga meile – ai-ai. Õnneks
on see Saue kooli raama-
tukogus olemas, aga kah-
juks on jälle järjekord õige
pikk. Siiani pole pihta saa-
nud.

LISANDUS UUS TEGE-
LANE: Päärü Päärsson
Bergström (kaheaastane
paberitega Lätist pärit ter-
jer, kes siiski paberitel ole-
vatele standarditele ei vas-
ta).

AB: Ja alati ja igal peol
otsis Ain kohe üles klave-
ri ja siis tuli sealt „Õrnpu-
nased purjed“. Või „Eh,
Odessa“. Ja see oli meile
ülim lõõgastus ja tunnus-
tus. Kui ma aga tööle hil-
jaks jäin, oli Ainil minu
saabumise ajaks juba lava
üleval. Piinlik, sigapiinlik
oli! Siiani on.

SB: Mäletan, kui uurisin,
millisesse Eesti Teatriliidu
puhkekodusse tittedega
tasuks minna. Ta ei ilusta-
nud: kui klapite Koolimäe
hingega, siis jääte sõltu-

vusse! Ja nii ongi. Aasta-
kest 15 tiksub juba ära!
Lastel – ja koertel – on ka
sõltuvus!

LISANDUS uus REKVI-
SIIT: SB valmistatud soo-
lakurgid.

OLUSTIK: Kell hakkab
saama 23.53, AB peab
homme Sakus „Marquis
d'Artiste'i“ lava üles
panema (kaasas ka Päärü
Päärsson) ja SB on „Sca-
pini kelmuste“ lavastuse
valvest väga-väga väsinud,
aga sõidutab ikkagi oma
AB (koos Päärssoniga)
homme Sakku! Seal on ju
pardid ja mõisatiik ja meil
kodus saiapäts. Aeg unele
minna!

Ain, Sa oled meie jaoks
alati olemas, eeskujuks ja
iidoliks! Ükskõik kui suu-
ri lollusi me vahepeal ei
korraldaks! Aitäh! Aitäh!
Aitäh!

PS Kui lollused väga suu-
reks lähevad, siis kraabi-
me su ukse taga.

PPS Iga kord, kui su suve-
kodust Saustist mööda
sõidame, möödume kui
pühakojast.

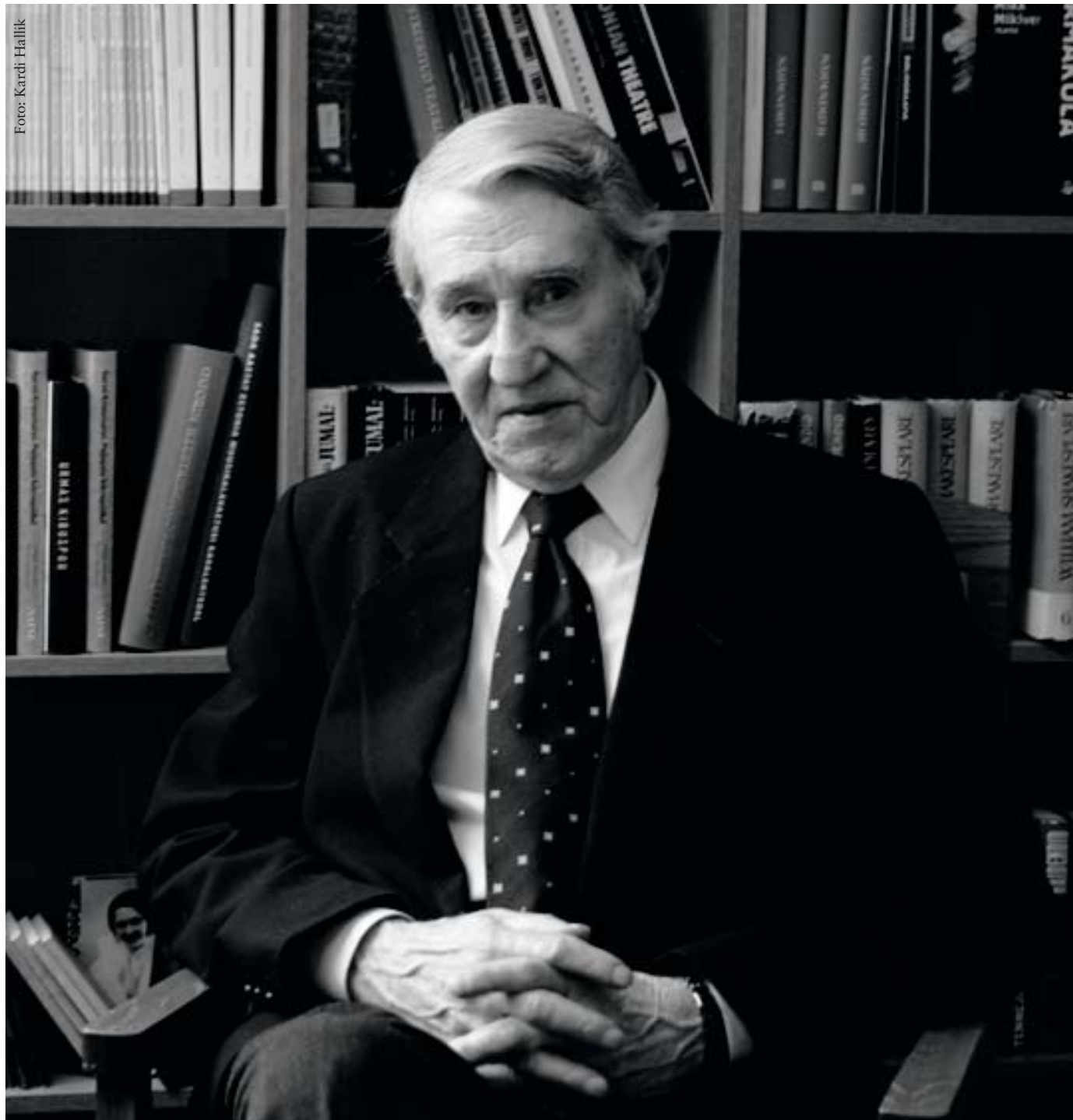
Evald HERMAKÜLA 70

„Mulle meeldib üks haiku. Selle mõte on umbes selli-
ne. Läheb erakust poeet mööda teed ja korraga tunneb:
olen õnnelik! Praegu, siin. Önn tuli! Kohe läheb mööda
aga praegu olen! Ükskõik kus kohas – mere ääres, puu
all, teatris proovis, tee peal. Tühjusest tuleb ja tühjusse
läheb. Korra.“

Vastab Evald Hermaküla.
„Teater. Muusika. Kino“ 1992, nr 2.

Evald Hermaküla 1995. aastal draamateatris

50 aastat Eesti Draamateatris töötanud ja pikaajane lavastusala juhataja Ain Jürisson teatri kirjandustoas kevadel 2009

MERESÖIT JA KIHNU KEEL

VILLEM TUUN „JAAN UMBI LUGU“

Läks kord üks kihnu poiss merele, suured unistused südames ja taskud tühjust täis... Kui juba lugu merest, siis on seal nii laule ja naljakaid lorijutte kui ka uskumatuid seiklusi kaugetes sadamates. Laeval saavad kokku elu alustavad mehed ja elu näinud mehed, kihnlased-lätlased-mandrimehed. Sadamas saadavad naised neid teele, mure ja armastusega. Lava muutub laevatekiks ja rannakülaks, taamal loksuv meri tõuseb äkitselt tormiks. Meremehed teevad tööd, klaarivad suhteid, vestavad lõbusaid ja sügeid lugusid ning nagu eluski on need lood tihtipeale mõlemat korraga. Näidend tugineb otseselt eesti mereajaloo allikatele, nii et kogu lugu – kuigi üksikasjades ja tegelaste poolest mõistagi kirjanduslik looming – seisab tõestisündinu põhjal. Peategelase prototüüp on kihnu poiss Jaan Umb, kellega sada aastat tagasi päriselt juhtunud hull lugu on samuti näidendis sees. Laval kõlab ehe ja kaunis kihnu keel, mida aitasid Eesti Draamateatri näitlejatele selgeks õpetada praegused noored kihnlased, kes kodusaare kultuuri au sees peavad ja keelt igapäevaelus elavana hoiavad.

Liis: Mis sa siis teed, kui Heinastest papõr kää ond?
Umb: Sie võtab kaks talvõ... vähemalt... Noh siis mõnõ laeva piäle... tüürimeheks ehk... noh... või

kaptõniks siis, mia mõt-lõ...

Liis: Kaptõniks? Sia? (Naerab.)

Umb: Miks mia ei või... noh, alguses vast siis tüürimehess... rehkendä mia juba praegu mõesta... noh, Heinastes ju seda õpõtavadki, kudas kuardi piäl, noh, kurssi rehkenda ning asukohta... kus sia lagõda mere piäl siis olõd, noh... Seal on sekstant, sirkliid ning mõõdupuu. Noh, soab ju logi ning kompassiga koa. Jõnn, näe, tuli Prassiiliast kompassiga ää. Tera vjõltu tal läks, räägiti. Tahtis Skagerakki tulla, aga tõmbas Kipraltarisse.

Näidendi autor on aednik ja ajaloo huviline Villem Tuun (1939), kes õppis Leningradis ja töötas kakskümmend aastat Peterhofis aednikuna. 1988. aastal naasis ta Eestisse. On pidanud mitmeid aiandusega seotud ameteid Tartus, Pärnus ja mujal. Ta on kirjutanud mitu näidendit. „Jaan Umbi lugu“ on esimene, mis lavale jõudnud. Priit Pedajase lavastus kandis esialgu pealkirja „Hirmus veretõõ Läänermerel“, kuid Villem Tuuni meelest juhtis see vaatajate ootused valele rajale. Näitemäng jutustab ju nii paljust muustki peale tõestisündinud mõrvaloo! Nii leppisidki Pedajas ja Tuun suvel sõbralikult kokku, et muudame lavastuse pealkirja. Lavastus ise jäi ikka samaks, mis ta algusest peale olnud on.

Jaan Umb – Lauri Lagle ; Liis – Kersti Heinloo

PAUL-EERIK RUMMO

„TUHKATRIINUMÄNG“

Lavastaja Margus Kasterpalu, kunstnik Aime Unt, helilooja Liisa Hirsch, koreograaf Sandra Z (kõik külalisena).

Osades: Ita Ever, Kaie Mikkelsen, Ülle Kaljuste, Viire Valdma, Britta Vahur, Tõnu Oja, Guido Kangur.

Septembri lõpus kolib Saueaugult teatrimaja väikesesse saali Margus Kasterpalu lavastatud Paul-Eerik Rummo „Tuhkatriinumäng“.

See ei ole muinasjutt ja on ka. On Tuhkatriinu, on Prints ja ei ole ka. Kusagil on loss, milleni viivad teed on nii hämarad, et minejad-tulijad võivad eksida või segamini minna. Õnnelik lõpp on kunagi ammu juba ära juhtunud või hakkab kohe-kohe juhtuma. See on mäng, millel on omad kindlad reeglid. Pole aga päris selge, kes reeglid tegi ja rollid välja jagas ning millisel hetkel need kõik muutuvad. Nii jääbki iga rollikandja osaks küsimine ja kahtlemine, sest päris kindel on ainult see, et iga vastuse taga on uus küsimus. Lõpuni, uue mängu alguseni, kuni selgub, kelle jalas kristallkingake sel korral on.

Prints – Tõnu Oja; Peremees – Guido Kangur

KELLE OMA ON NÄITLEJA KEHA?

RODOLF SIRERA „MARQUIS D'ARTISTE“

Lavastaja Hendrik Toompere jr jr, kunstnik Marta Laan, tõlkinud Maria Kall.

Osades: Jan Uuspõld ja Hendrik Toompere jr

Tänapäeva ühe olulisema katalaani draamakirjani Rodolf Sirera näidendi „Marquis d'Artiste“ (originaalpealkirjaga „Teatrimürk“) tegevus viib meid 18. sajandisse, kuid tõstatab läbi ajaloolise perspektiivi selliseid näitlejatööd puudutavaid küsimusi, millele tuleks vastuseid otsida igal ajal.

Mida peaks näitleja õieti suutma? Kui palju peaks ta rolli panustama iseenast? Peaks ta tegelaskuju luues kehastatava n-õ läbi elama või kasutama vaid kätteõpituid tehnikaid? Kus asuvad lavalise usutavuse piirid ja kellel on õigus nende üle otsustada? Ja kus tegelikult lava algab ja lõpeb? Endast muljelt luues ja kujundades kasutab enamik meist iga päev hoiakuid, häält, isegi kostüüme.

Ja viimaks: Kas näitleja, kes oma häält, keha, annet ja sarmi töövahendite-na kasutab, neid õhtust õhtusse laval eksponeerides, on automaatselt kohe ka laia publiku „omand“, avaliku elu tegelane?

Marquis d'Artisti etendusel Maalisali laval rullub lahti peen ja pööreterikas kassi-hiire mäng, kus usutav ja uskumatu, tegelik ja näiline kiiresti omavahel kohti vahetavad.

Näitleja Gabriel de Beaumont – Jan Uuspõld

Tõnu Aav "50"

Tõnu Aaval täitus 50 aastat Eesti Draamateatri laval

1961. aastal lõpetas Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri I lend. Koolijuht ja kursusejuhendaja oli Voldemar Panso. Tõnu Aav tuli tööle Draamateatrisse – ja tänaseks on ta siin näitleja olnud 50 aastat.

1968 Ärni monoloog – Tõnu Aav. Juban Smuul „Suvitajad“

2005 August Wiera – Tõnu Aav. Andrus Kivirähk „Adolf Rühka lühikene elu“

1987 Frank – Tõnu Aav; Rita – Kersti Kreismann. Willy Russell „Rita koolitus“

1972 Franz Jura – Tõnu Aav; Marie – Ita Ever. Hermann Bahr „Mees, naine ja kontsert“

1973 Jaanus – Tõnu Aav; Edgar Aniluik – Juban Viiding. Mats Traat, Voldemar Panso „Tants aurukatla ümber“

1994 Ariel – Maria Avdjushko; Robin – Tõnu Aav. Andrus Kivirähk „Jalutuskäik vikerkaarel“

2010 Politseinik Kuul – Tõnu Aav; politseinik Lippus – Hendrik Toompere jr. Mika Keränen, Ingomar Vihmar „Varastatud oranž jalgratas“

ESIMENE LUGEMINE OKTOOBRI:

KATRIN MAIMIK „METSPART“

Loevad: Mait Malmsten, Martin Veinmann, Harriet Toompere, Maria Klenskaja, Ivo Uukkivi, Kersti Heinloo, Viire Valdma, Ester Pajusoo, Tiit Sukk ja Chalice (külalisena). **Lavastajana juhendab** Ivo Uukkivi

Näidendi peategelane Arno on 36-aastane muusikakriitik, kelle maailm mahub ühel hetkel väikeses külas asuvasse vanasse ja päevinäinud majalobudikku – ema pärandus, kus mees äsjapurunenud suhtest omal moel üle soovib saada. Enesesse tõmbunud Arno on tõrjuv nii oma ootamatult välja ilmunud 67-aastase muusikust isa Raivo, kohaliku külarahva kui ka loodusesse teraapiat tegema tulnud karakteritiheda gestaltgrupi suhtes. Muusikakriitika aastapremia ning telefonikõnelused oma endise elukaaslasega

ei näi seda esialgu muutvat.

„Metspart“ on lugu üksindusest, pettumusest, kuid veel enam unistustest, andeksandmisest, lootusest ja lähedusest. Pealkiri „Metspart“ ei viita otseselt norra klassiku Henrik Ibseni samanimelisele meistriteosele, kuigi seoseid võib leida alati ja igalt poolt. Nimi kirjeldab pigem humoorikas võtmes seda lugu ennast. Unustamata seejuures siiski Ibsenit ning Arno kummalist eripära: tal on lestad varvaste vahel, nagu pardil!

ESIMENE LUGEMINE 50

Eesti Draamateatri sari Esimene lugemine alustab kaheksandat hooaega. 21. oktoobril 2004 loeti kamersaalis Urmas Lennuki „Kadunud kindapoodi“, juhendas Aleksander Eelmaa. Noore dramaturgi

töötas või mitte, kuidas see kõlab suulises esituses, mida selle tekstiga edasi töötamisel või järgmiste kirjutamisel arvesse võtta, kuidas näitleja seni vaid vaikuses elanud tegelaskuju tõlgendab.

Lugemist võib tänapäeva kiire elutempo juures pidada privileegiks, sest elamuse saamine nõuab süvenemist ja keskendumist, oma fantaasia kasutamist.

Katrin Maimiku „Metspart“ oktoobris 2011 on 48. näidend, mis selles sarjas ette kantakse (kolmest on olnud tõlked).

Lugemist võib tänapäeva kiire elutempo juures pidada privileegiks, sest elamuse saamine nõuab süvenemist ja keskendumist, oma fantaasia kasutamist. Kuid tasuks on ka eriline kogemus: olla tunnistajaks rolli ja näitleja kohtumisele, näha, kuidas näitleja loob tegelaskuju juba paari intonatsiooni või žestiga ja kuidas näidenditekstis on eos, avamise ootel erinevate lavastuste võimalused. Loodame, et lugemine – esimene suuline ettekanne ja kohtumine publikuga – annab ka autorile head tagasisidet, mis tema tekstis n-ö

Eestis kirjutatakse praegu palju näidendeid ja head jõuavad ruttu lavale. Kuid dramaturgia pilt on avaram: tuleb noori katsetajaid, draamavormi poole pöörduvad seni teistes kirjandusvaldkondades tegutsenud autorid, huvi hakkab pakkuma mõne klassiku seni lavastamata või avaldamatagi tekst. Eesti Draamateatri südameasi on lavastada eesti näidendeid, pool meie repertuaarist on algupärandid. Loomulik, et selle taustaks on algupärandeid tutvustav Esimese lugemise sari. See jõuab peatselt 50. näidendini – olgu see tähis siis mitte niivõrd kokkuvõtte kui just sarja elujõu ja jätkusuutlikkuse märk.

www.draamateater.ee

2007 Werle – Tõnu Aav. Henrik Ibsen „Metspart“

RAIMO PASS 50 – 22. SEPTEMBER

See loomeruum, mis Raimo täidab, on võimas: ta on näitleja, tõlkija, lavastaja, muusik, laulja. Teda ei saa võtta ainult näitlejana, sest tema suhe teatrisse, loominguksse on vaieldamatult laiem. Aga ega ta ise lippu ei lehvita. Kana ta ei ole, kes kaagutaks. Serveerimisega on tal kehvad lood, ta ei löö kohe kõike letti. Ja nii teda justkui ei pandagi tähele ja selle, tegelikult väga sümpaatse, tagasihoidlikkuse tõttu vahel ei leiagi rakendust kõik see, mis temas peidus on. Teda peab otsima! Raimo ei närvitse, eputa ega pabista, teeb rahulikult omi asju. Sünnipäevaks peab midagi soovima. Raimole me ei soovi midagi, temas on kõik olemas. Me soovime endale, et olukorrad kujuneksid niimoodi, et saaks temaga koos jälle midagi teha.

Aleksander Eelmaa ja Kaie Mihkelson

Raimo Pass lavastuses „Grönholmi meetod“
Enric Fontina

AIME UNT 70 – 5. OKTOOBER

Aime tunneb ja mõistab inimesi sama hästi kui teatrilava. Minu jaoks tähendab see, et Aimega ei ole asi mitte kunagi ainult vormis, ainult välises, ainult selles, mis silmaga nähtav. Talle näikse alati ja eelkõige olevat oluline mõista asjade ja inimeste sisu ning minu kogemust mööda oskab Aime märgata nii selle olemasolu kui ka puudumist. Samas on Aime äärmiselt delikaatne. See tähendab, et märgatud sisutus jääb tema saladuseks, märgatud sisukusekübe saab aga õigel hetkel ja õiges kohas kindlasti kõneaineks. Usun, et sel kombel on Aime päästnud sadu olukordi ja kümneid lavastusi. Ja süstinud inimestesse eneseusku. Aime tasakaalustab. Tema loodud lavaruumidki ei pretendeeri kunagi olema asjaks iseeneses vaid teinekord märkamatukski, ent seda olulisemaks ja kooskõolisemaks osaks igakord uuesti sündivast lavailmast.

Aime usub imedesse ja seetõttu on imed koos temaga võimalikud. Vahel mulle tundub, et ta maalib selle ingli, kes praegu mu koduseinal minu ja mu pere üle valvab, iseenese näo järgi.

Margus Kasterpalu

Aime Unt „Tuhkatriinümängu“ proovide ajal
Saueaugu Teatritalus augustis 2011

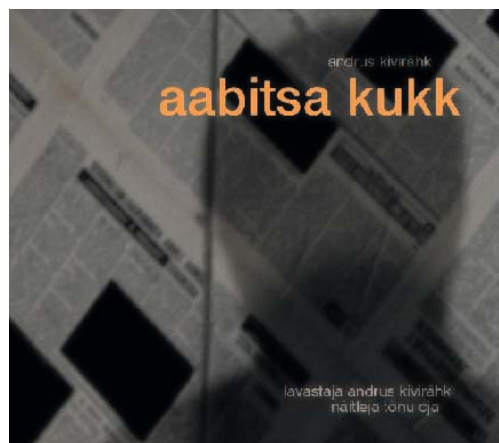
UUDISED

“AABITSA KUKE”

LAVASTUSE HELISALVESTUSE 3. TRÜKK

Andrus Kivirähki kirjutatud ja lavastatud „Aabitsa kukk“ jõudis publikuni 10. septembril 2004 Tartus, Lutsu Teatrimajas. Nüüdseks on lavastust mängitud väikestes kultuurimajades, teatritegemiseks kohandatud saalides, mitmel Eesti saarel, välisfestivalidel Lätis, Leedus, Marimaal ja muidugi „Aabitsa kuke“ päris kodus Draamateatri Maalisalis kokku üle 200 korra. Pole märkigi sellest, et publikumenu raugema hakkaks. Muidugi on lavastus aastatega muutunud, Mauno tekst Tõnu Oja suus veidi teisenenud ja kohastunud. 2006. aastast on meil aga võtta helidokument sellest, milliste intonatsioonide ja rõhkudega väljendas Mauno end siis. Lavastus salvestati Raadioteatri stuudios (helirežissöör Külliki Valdma) ja seda on esitatud ka raadioetris. Salvestusest on teater trükinud kaks

tiraaži, 200. etenduse puhul sai tehtud 3. trükk. Mauno hääle saate endale koju kaasa viia 10 euro eest, plaat on müügil raamatupoodides, teatri kassas ja ka piletooride käes enne etendust.

LINK

Sellest hooajast alustab Eesti Draamateater regulaarset uuslavastuste lisaprogrammi Link.

Lavastust ette valmistades arutavad tegijad väga põhjalikult näidendi tausta, tähenduste ja erinevate võimalike tõlgenduste üle ning selle üle, mida igal lavale jõudval lool just siin ja praegu ütelda on. Seda rikkust on teatril rõõm ka publikuga jagada. Nii kutsumegi vähemalt korra

kuus kõiki huvilisi süvenema meie uuslavastustega seotud teemadesse. Loengud, vestlused, arutelud ja muud kohtumised on nagu link uue lavastuse juures, mis avab publikule seni avamata uksi ja teemasid. Lingi üritused kuulutatakse välja Eesti Draamateatri koduleheküljel.

KOOSTÖÖ KOOLIDEGA

Eesti Draamateater kutsub koole koostööle. Hooaja jooksul korraldame õpilastele reklaamide võistluse ja retsensioonide võistluse. Viimasega kaasnevad ka õpitoad, kus räägitakse, millele etenduse analüüsi puhul tähelepanu pöörata võiks. Samuti on gümnasistidel võimalus töövarjuna aimu saada teatri erinevatest ametitest.

Koostööprogramm saab avapauku 14. oktoobril, mil oleme kõigi Eesti gümnaasiumide emakeeleõpetajad endale külla kutsunud, et teha koostööplaane ja vaadata uuslavastust „Viies kolonn“.

NÄITUSED EESTI DRAAMATEATRI 2010.-2011. A HOOAJAL

19. september – 10. oktoober
10. oktoober – 10. november
10. november – 10. detsember
10. detsember – 10. jaanuar
10. jaanuar – 10. veebruar

10. veebruar – 10. märts

Arne Maasiku fotonäitus
Herkki Erich Merila fotonäitus
Lilian Mosolainen maalinäitus
Lemming Nageli maalinäitus
Lilja Blumenfeldi tearikostüümikavandite ja makettide näitus
Tiit Pääsukese maalinäitus

Tiit Pääsukese
maal, 1988. a.

“ÕITSENG” E-RAAMAT

On e-raamatu aeg. Paberramat ei kao lähiajal kindlasti kuhugi, sest väga paljudele lugejatele on endiselt tähtis just kahekesiolek vana tuttava trükivärvilõhnalise paberramatuga. E-raamat tuleb lisaks – eeskätt palju lugevatele ja palju liikuvatele, töö asjus pidevalt raamatuid vajavatele inimestele. Eesti Draamateatri Näidendiraamatu sarja 14. raamat, Martin Alguse ja Ingomar Vihmari „Õitseng“ on ilmunud ka

e-raamatuna. Kõik, kelle infovahetus, õppematerjalid, reisilektüür käib suuaresti arvutis, on oodatud e-„Õitsengut“ lugema. See näidend on omapärane minimalistlik ja õrn inimesuhete lugu. Lavastus valiti septembrikuisele Tartu Draamafestivalile „Allkirjaga teater“. Nii nagu paberväljaandes on ka e-raamatus paarkümmend fotot lavastusest, info loomingu- ja autorite kohta ning inglisekeelne sünopsis.

RAAMAT